

rijksuniversiteit
groningen

Storm na de beeldenstorm

> Lessenserie

> Docentenhandleiding en werkbladen

rug.nl/lespakketten

DOCENTEN- HANDLEIDING

DEZE LESSENSERIE SAMENGEVAT

Onderwerpen	<ul style="list-style-type: none">• Beeldenstorm• Regime Lodewijk XIV (opkomst absolutisme)• Edict van Nantes• Transitional justice
Tijdvakken	<ul style="list-style-type: none">• Tijd van ontdekkers en hervormers (16^e eeuw)• Tijd van regenten en vorsten (17^e eeuw)
Kenmerkende aspecten	<ul style="list-style-type: none">• Reformatie (5)• Streven naar absolute macht (6)
Niveau	Vwo 5/6
Aantal lessen	2, 3 of 4 lessen van 50 á 70 minuten, afhankelijk van wensen docent.
Voorkennis	Kenmerkende aspecten <i>Reformatie</i> en <i>Streven naar absolute macht</i> zijn behandeld.
Beschikbaar materiaal	Via de website rug.nl/lespakketten : <ul style="list-style-type: none">• Docentenhandleiding met drie werkbladen• Drie begeleidende video's• Kaartenset met 25 kaarten

COLOFON

Deze lessenserie is ontwikkeld door dr. David van der Linden (Rijksuniversiteit Groningen), de Scholierenacademie (Rijksuniversiteit Groningen) en videoproducent Last Tuesday.

Dit materiaal is deels geïnspireerd door een werkvorm uit *Actief Historisch Denken* (Boxmeer, 2004).

Dit lespakket is gratis aan te vragen en niet bestemd voor commerciële doeleinden.

INLEIDING

Soms doe je als wetenschapper een ontdekking, iets dat nog nergens beschreven staat. Dat overkwam David van der Linden, historicus aan de Rijksuniversiteit Groningen. In de Lyonese archieven stuitte David op de specifieke casus die centraal staat in deze lessenserie: de beeldenstorm in Lyon (1562) en de zaak van Guillaume de Rivière de Coyze. Tijdens deze driedelige lessenserie duiken leerlingen in deze zaak.

De casus van Guillaume de Rivière de Coyze

Bijna 100 jaar na de beeldenstorm, streed prior Guillaume in Lyon voor gerechtigheid namens de katholieke kerk. Historicus David vond bronnen waaruit is gebleken dat Guillaume argumenten en bewijzen aandroeg, hopende op een schadevergoeding en teruggave van geplunderde goederen. Deze zaak belandde bij twee commissarissen: **De Champigny (katholiek)** en **Montclar de Beaufort (protestant)**. Zij werden aangesteld door Lodewijk XIV en op hen rustte de schone taak om een oordeel te vellen. Maar dat bleek nog best lastig!

We vragen leerlingen om in de huid te kruipen van de twee commissarissen in Lyon, anno 1661.

Een greep uit de vragen die aan bod zullen komen:

- Wat gebeurde er tijdens de beeldenstorm van 1562 in Lyon?
- Waarom moest daar in 1661 wéér over gepraat worden?
- Wat zou je adviseren aan Lodewijk XIV?
- Wat hebben we aan dergelijk historisch wetenschappelijk onderzoek?

"Hele taak eerst"

Deze docentenhandleiding biedt een leidraad tijdens de driedelige lessenserie. Per les staat onder meer beschreven wat de beginsituatie is, welke materialen je kunt gebruiken, wat de leerdoelen zijn en hoe je de les kunt opbouwen. Leerlingen zullen direct bij aanvang van de les veel informatie te verwerken krijgen. Ze gaan aan de slag met prikkelende vragen en opdrachten en komen al doende tot de achterliggende verbanden en benodigde vaardigheden.

LES 1:

HET VERHAAL

CONSTRUEREN

PRAKTISCHE INFORMATIE LES 1

Tijdsduur	Een les van 50 á 70 minuten.
Beginsituatie	Leerlingen zijn bekend met de kenmerkende aspecten <i>Reformatie</i> en <i>Streven naar absolute macht</i> . Deze informatie wordt opgefrist bij aanvang van deze eerste les, aan de hand van een inleidende video.
Activiteit	<p>Leerlingen gaan aan de slag met een historische casus. Het betreft een klacht uit 1661 als gevolg van een beeldenstorm in Lyon in 1562.</p> <p>Wat gaan we doen?</p> <ul style="list-style-type: none">• Inleidende video 1 bekijken• Opdracht: informatie ordenen• Casus klassikaal bespreken
Leerdoelen	<ul style="list-style-type: none">• Leerlingen krijgen inzicht in de werkwijze van een historicus.• Leerlingen kunnen een complexe situatie overzien.• Leerlingen kunnen een veelheid aan informatie ordenen, en oefenen strategieën om informatie te ordenen en analyseren.• Leerlingen kunnen een nieuwe casus plaatsen in het historisch overzicht (tijdvak 5 en 6).
Werkmateriaal	<ul style="list-style-type: none">• Inleidende video 1, beschikbaar via de website• Een envelop met daarin een set van 25 kaarten en bijbehorende instructies. Eén set per tweetal leerlingen.• Werkblad 1: tijdbalk.
Vorbereiding voor docent	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de video's 1, 2 en 3 (samen ± 15 min).• Neem deze docentenhandleiding door.• Beslis welke vragen en opdrachten je wilt gebruiken in je les.• Zet alles klaar: leerlingen werken in tweetallen.• Zorg dat beamer, geluid en internet werken.

INLEIDENDE VIDEO

In deze video worden leerlingen meegenomen naar Frankrijk, in de periode van de beeldenstorm in Lyon (1562) en de 100 daaropvolgende jaren. Leerlingen maken kennis met Guillaume de Rivivre de Coyze en de twee commissarissen in Lyon.

Speel video 1 af (± 2 min.)

Tip!
Schrijf
ze op
't bord.

CONTROLEVRAGEN

Behandel de volgende controlevragen na afloop van de video (± 10 min.)

- Welke partijen en personen kom je tegen?
- Hoe is het conflict rondom de beeldenstorm in de 16de eeuw (1562) opgelost?
- Waarom werd voor die oplossing gekozen?
- Waarom was Guillaume de Rivière de Coyze niet tevreden met deze oplossing?
- Waarom stuurde Lodewijk XIV twee commissarissen per provincie op pad?

Deel de kaartensets per tweetal uit.

OPDRACHT: BEWIJZEN ORDENEN

± 10 MIN.

Leerlingen gaan per tweetal aan de slag. De een is commissaris De Champigny (katholiek) en de ander is commissaris Montclar de Beaufort (protestant). Ze hebben instructies van Lodewijk XIV gekregen: hij verwacht een advies over hoe deze casus opgelost moet worden. Maar de informatie is nog een brei.

Leerlingen nemen eerst rustig de envelop met 25 bewijskaarten door (Let op! De nummering op de kaarten is willekeurig). Vervolgens ordenen ze de kaarten om overzicht te krijgen, op een manier die henzelf logisch lijkt. Ze maken twee tot zes categorieën waarin ze de kaartjes groeperen.

Tussenbespreking

Leg de opdracht na vijf minuten even stil voor een tussenbespreking:

- Op basis van welke categorieën ben je bezig?

Verzamel een aantal antwoorden, en laat ze vervolgens nog vijf minuten aan de opdracht verder werken.

Wie snel klaar is, gaat alvast met de tijdbalk (werkblad 1) aan de slag.

NABESPREKING

Bespreek de opdracht na (± 15 min.)

Leerlingen kunnen de kaarten op verschillende manieren indelen. Hierbij is geen antwoord goed of fout, zo lang ze kunnen uitleggen waarom ze deze indeling hebben gekozen. Stel ze de volgende reflectievragen:

- Waarom heb ik jullie gevraagd de kaartjes te ordenen?
- Wat levert ordenen je op, ongeacht je categorieën?

MOGELIJKE INDELINGEN

Op persoon	<ul style="list-style-type: none">• Lodewijk XIV• Prior Guillaume / Prior Estienne de Rivoyre• Predikanten en protestantse ouderlingen
Chronologisch	<ul style="list-style-type: none">• 16^e eeuw• 17^e eeuw
Op thema	<ul style="list-style-type: none">• 'Wetten' en officiële documenten• Informatie over de beeldenstorm• Context

VALLENDE KWARTJES

Het moet de leerlingen duidelijk worden:

- welke historische documenten van belang zijn bij deze casus;
- welke partijen en personen een rol spelen in deze zaak;
- wat het Edict van Nantes inhoudt;
- dat er verschillende manieren zijn om informatie te ordenen;
- dat een historicus op basis van primaire bronnen een verhaal construeert.

Tip! Deze bieden ook richtlijnen voor extra controlevragen

TIPS

- Voorkom tijdens de nabespreking dat je nummers van bijbehorende kaartjes gaat opsommen. Vraag de leerlingen in plaats daarvan naar hoe de verschillende categorieën invloed hebben op hoe ze de informatie interpreteren. Wat voor soort verhaal krijg je als je chronologisch ordent? Wat voor soort verhaal krijg je als je op personen ordent?
- Het noteren van de nummers van de kaartjes is met name relevant, om de leerlingen in de volgende les te helpen snel weer de draad op te pakken. Je kunt de leerlingen een foto laten maken van hun ordening met hun mobiel om dat proces te versnellen.

LES 2:

VERZOENEN,

VERGELDEN

OF VERGETEN?

PRAKTISCHE INFORMATIE LES 2

Tijdsduur	Een les van 50 á 70 minuten.
Beginsituatie	Leerlingen hebben in les 1 kennisgemaakt met de zaak van Guillaume de Rivière de Coyze in Lyon. Ze hebben (na de inleidende video) werkblad 1 en hun ordening uit les 1 voor zich.
Activiteit	<p>Leerlingen gaan aan de slag met een historische casus. Het betreft een advies aan Lodewijk XIV als gevolg van een klacht in 1661, naar aanleiding van de beeldenstorm uit 1562.</p> <p>Wat gaan we doen?</p> <ul style="list-style-type: none">• Opfrisvideo 2 bekijken• Opdracht: tijdbalk opstellen• Opdracht: advies uitwerken• Casus klassikaal bespreken
Leerdoelen	<ul style="list-style-type: none">• Leerlingen kunnen gebeurtenissen chronologisch ordenen.• Leerlingen kunnen een complexe situatie beoordelen, rekening houdend met hun standplaatsgebondenheid.• Leerlingen kunnen zich inleven in het standpunt of de opdracht van een historisch figuur.• Leerlingen kunnen hun standpunt onderbouwen met argumenten en bewijzen.
Werkmateriaal	<ul style="list-style-type: none">• Opfrisvideo 2, beschikbaar via de website• Per tweetal een kaartenset.• Per leerling twee werkbladen:<ul style="list-style-type: none">- Werkblad 1: tijdbalk (+ antwoordmodel docent)- Werkblad 2: advies
Vorbereiding voor de docent	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de video's 1, 2 en 3.• Neem deze docentenhandleiding door en beslis welke vragen en opdrachten je wilt gebruiken.• Zet alles klaar: leerlingen werken in tweetallen.• Zorg dat beamer, geluid en internet werken.

INLEIDENDE VIDEO

Deze video biedt een samenvatting van de voorgaande les, zodat leerlingen weer thuisraken in het thema.

CONTROLEVRAGEN

Behandel de volgende opfrisvragen na afloop van de video (± 10 min.)

- Wie zijn Guillaume de Rivière de Coyze, De Champigny en Montclar de Beaufort ook alweer?
- Wat hield het Edict van Nantes ook alweer in?
- Welke opvallende zaken ben je vorige week tegengekomen?

Tip! Schrijf de namen weer op 't bord.

Deel de kaartensets en werkblad 1 uit.

OPDRACHT: TIJDLIJN INVULLEN

± 15 MIN.

Wat is er gebeurd in Lyon en hoe volgden de gebeurtenissen elkaar op? Leerlingen vullen (met behulp van alle kaarten uit les 1) de tijdbalk in op werkblad 1.

NABESPREKING

Bespreek de opdracht na (± 10 min.)

De gebeurtenissen die leerlingen tegenkomen op de bewijskaarten zijn grofweg in te delen in de tijdsvakken 1562, 1563 - 1566 en 1661. Er is een antwoordmodel bijgevoegd, waarin je een voorbeeld ziet van een tijdbalk waarop de gebeurtenissen, betrokken personen en bijbehorende kaarten zijn ingevuld. Stel de volgende reflectievragen:

- Wat levert het op om een tijdbalk te maken?
- Waarom vinden historici dat erg behulpzaam?

VALLENDE KWARTJES

Het moet de leerlingen duidelijk worden:

- hoe de gebeurtenissen in deze zaak zich hebben ontwikkeld door de tijd heen;
- welke historische documenten en personen van belang zijn bij deze casus;
- dat er in het verleden al eerder (in 1563 en 1566) commissarissen zijn gestuurd om de zaak op te lossen.

Deel werkblad 2 uit.

OPDRACHT: ADVIES OPSTELLEN

± 10 MIN.

Leerlingen gaan weer per tweetal aan de slag. De één is commissaris De Champigny (katholiek), de ander is commissaris Montclar de Beaufort (protestant). Ze moeten proberen de zaak te bekijken vanuit hun oogpunt. Welk advies aan Lodewijk XIV stellen ze samen op? Waarom kiezen ze voor dit advies? Ze noteren hun advies en argumenten op werkblad 2.

NABESPREKING

Bespreek de opdracht na (± 15 min.)

Het is goed om in de klas kort te peilen tot welk advies de leerlingen zijn gekomen. Laat per tweetal in één zin vertellen wat hun advies is. Orden de genoemde steekwoorden op het bord in drie categorieën: verzoenen, vergelden of vergeten. Laat leerlingen na het verzamelen van de adviezen op het bord zelf de titels van deze drie groepen benoemen.

Bespreek vervolgens:

- Kwamen jullie er samen uit? Waar liepen jullie tegenaan?
- Kijk je bij je oplossing vooral naar de korte of naar de lange termijn?
- Welke argumenten of kaarten zijn hierbij belangrijk?
- Welke oplossingen zouden we vandaag de dag wel of niet rechtvaardig vinden? En waarom?
- Reflectievraag: waren de commissarissen onafhankelijk en objectief?

*Te lastig?
Schrijf dan
zelf de titels
op het bord.*

VALLENDE KWARTJES

Het moet de leerlingen duidelijk worden:

- dat de zaak vanuit verschillende standpunten te bekijken is, en dat voor ieder standpunt argumenten en bewijzen voorhanden zijn;
- dat je de casus kan bekijken als commissaris of als scholier anno 2017.

TIPS

- **Tijd over? Speel een historische rechtszaak na met de leerlingen!** Zet een protestante en katholieke commissaris tegenover elkaar, en vraag ze om elkaar te overtuigen van hun vonnis, met behulp van argumenten. Je kunt daarbij zelf voor rechter spelen, of een leerling vragen om die rol te spelen.
- **En.. hoe liep het af in 1661?** Blik alvast vooruit naar de volgende les. In les 3 volgt een mini-documentaire, waarin David van der Linden uitgebreid aan het woord komt over deze casus en zijn onderzoek.

LES 3:

EN...

WAT GEBEURDE

ER TOEN?

PRAKTISCHE INFORMATIE LES 3

Tijdsduur	Een les van 50 á 70 minuten.
Beginsituatie	Leerlingen hebben in les 1 en 2 kennisgemaakt met de zaak van Guillaume de Rivière de Coyze in Lyon. Ze hebben de casus uitgewerkt in een tijdbalk en een advies opgesteld.
Activiteit	<p>Leerlingen gaan zich verder verdiepen in de historische casus van Guillaume de Rivière de Coyze. Ze leren meer over historisch wetenschappelijk onderzoek.</p> <p>Wat gaan we doen?</p> <ul style="list-style-type: none">• Minidocumentaire bekijken• Opdracht: kijkvragen beantwoorden• Casus klassikaal bespreken• Opdracht: vragen aan historicus David opstellen
Leerdoelen	<ul style="list-style-type: none">• Leerlingen kunnen onder woorden brengen wat een historicus doet.• Leerlingen kunnen uitleggen wat de meerwaarde is van historisch onderzoek doen.• Leerlingen kunnen aan de hand van een voorbeeld uitleggen dat geschiedverhalen een constructie zijn van het verleden.
Werkmateriaal	<ul style="list-style-type: none">• Minidocumentaire, beschikbaar via de website.• Per leerling drie werkbladen:<ul style="list-style-type: none">- Werkblad 1: tijdbalk (+ antwoordmodel)- Werkblad 2: advies- Werkblad 3: kijkvragen
Vorbereiding voor de docent	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de video's 1, 2 en 3.• Neem deze docentenhandleiding door en beslis welke vragen en opdrachten je wilt gebruiken.• Zorg dat beamer, geluid en internet werken.

TERUGBLIK

Blik terug op de vorige twee lessen. (± 5 min.)

Laat leerlingen reflecteren op de adviezen die ze de vorige les hebben uitgebracht.

Behandel de volgende opfrisvragen:

- Welk advies hebben jullie vorige les bedacht? En in welke categorie (verzoenen, vergelden of vergeten) valt dat advies?
- Wat vond je opvallend aan de adviezen vorige les?
- Wat is er uiteindelijk écht geadviseerd aan Lodewijk XIV? Weten we dat?

INLEIDING: WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Vertel kort wat we deze les gaan doen. (± 5 min.)

In deze les maken de leerlingen kennis met David van der Linden: de man achter deze lessenserie. David is historicus en onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is geïnteresseerd in culturele en religieuze geschiedenis, en onderzoekt de Franse godsdienstoorlogen. Zo ook de beeldenstorm, en de casus van Guillaume de Rivière de Coyze. We gaan deze les in op zijn wetenschappelijk onderzoek naar historische conflicten. Want: wat hebben we aan dergelijk onderzoek?

Deel werkblad 3 uit.

MINI-DOCUMENTAIRE

In deze mini-documentaire wordt David aan de tand gevoeld door Jakhals Erik Dijkstra. Waarom onderzoekt David deze casus? En wat hebben we hier anno 2017 aan?

Speel video 3 af (± 15 min.)

OPDRACHT: KIJKVRAGEN

± 10 MIN.

Leerlingen pakken werkblad 3 erbij tijdens het kijken van de documentaire, en beantwoorden de vier vragen.

NABESPREKING

Bespreek de opdracht na (± 10 min.)

Reflectievragen:

- Wat kunnen we leren van een dergelijke historische casus?
- Kun je situaties in het heden bedenken, waarin we deze kennis kunnen toepassen?

VALLENDE KWARTJES

Het moet de leerlingen duidelijk worden:

- dat het bestuderen van de geschiedenis kan helpen het heden te duiden en analyseren;
- dat geschiedenis een constructie is van het verleden;
- dat historici hun interpretatie van het verleden moeten onderbouwen met argumenten.

OPDRACHT: VRAAG HET DAVID!

± 20 MIN.

Leerlingen gaan weer per tweetal aan de slag. Wat zouden ze David willen vragen? Laat ze in circa 10 min. vijf vragen opstellen over de casus en Davids onderzoek.

Laat leerlingen vervolgens klassikaal vertellen welke vragen ze hebben bedacht. Noteer de vragen op het bord, en laat ze eventueel categorieën bedenken.

VERDIEPING

MEER WETEN OVER DAVID,

ZIJN VENI-PROJECT EN

FRANSE GODSDIENSTOORLOGEN?

DAVID VAN DER LINDEN

David van der Linden (1983) is onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is geïnteresseerd in de culturele en religieuze geschiedenis van vroegmodern Europa; grofweg de periode ingeklemd tussen de Renaissance en de Franse Revolutie.

Na zijn studie Geschiedenis en Frans aan de Universiteit Utrecht schreef hij een proefschrift over hugenootse vluchtelingen in Nederland, dat werd uitgegeven als *Experiencing Exile: Huguenot Refugees in the Dutch Republic, 1680–1700*. Na een jaar in Cambridge keerde hij in 2015 terug naar Nederland met een prestigieuze Veni-beurs van NWO, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

VENI-PROJECT: 'DIVIDED BY MEMORY'

Het Veni-project van David van der Linden getiteld 'Divided by Memory' onderzoekt de herinneringen van protestanten en katholieken aan de Franse godsdienstoorlogen (1562–1598). Hoe keken beide bevolkingsgroepen terug op het conflict dat hen tot op het bot had verdeeld? En welke impact hadden hun herinneringen op het samenleven met de voormalige vijand?

De Franse casus is belangwekkend, omdat deze historici voor een raadsel plaatst. Onder het Edict van Nantes, dat in 1598 een einde maakte aan de burgeroorlogen, leefden katholieken en protestanten lange tijd vreedzaam samen. In 1685 herriep koning Lodewijk XIV echter het edict en dwong de protestanten met grof geweld om zich te bekeren. Dit roept de prangende vraag op: hoe kon het gebeuren dat Frankrijk na decennia van burgeroorlog een eeuw van religieuze tolerantie kende, maar uiteindelijk toch weer afgleed naar religieus conflict?

Dit project stelt dat de verdraagzaamheid tussen protestanten en katholieken afbrokkelde door tegengestelde herinneringen aan het verleden. Juist omdat beide partijen de ander als vijand bleven beschouwen, en zichzelf als slachtoffer, waren ze niet in staat tot verzoening en religieuze tolerantie.

MEER LEZEN?

Wil je meer lezen over Franse godsdienstoorlogen? David zet zijn tips op een rijtje:

- Het beste handboek over de Franse godsdienstoorlogen is Mack P. Holt, [The French Wars of Religion, 1562-1629](#) (Cambridge, 2005).
- De Franse godsdienstoorlogen werden onder meer herinnerd op schilderijen. David van der Linden, [Memorializing the Wars of Religion in Early Seventeenth-Century French Picture Galleries. Protestants and Catholics Painting the Contested Past](#), *Renaissance Quarterly*, 70 (2017), pp. 132-78. Gratis te downloaden via vanderlinden.weebly.com/publications.html
- Het Rijksmuseum bezit [de Quarante Tableaux](#), een reeks gravures over de Franse godsdienstoorlogen gemaakt in de zestiende eeuw. Gratis te downloaden via hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.442474
- Een inleiding op het thema is te vinden in Philip Benedict, [Shaping the memory of the French Wars of Religion. The first centuries](#), in Erika Kuijpers e.a. (red.), *Memory before Modernity. Practices of Memory in Early Modern Europe* (Leiden, 2013), pp. 111-25. Gratis te downloaden via booksandjournals.brillonline.com/content/books/b9789004261259_008

WERKBLADEN

RIVIERE DE COYZE STRIJDT VOOR GERECHTIGHEID

INSTRUCTIE

Het is 1661, Lodewijk XIV is koning van Frankrijk. Honderd jaar geleden vond de beeldenstorm plaats. Woedende menigten protestanten vernielden en beroofden kerken en kloosters. Naar aanleiding hiervan werd het Edict van Nantes uitgevaardigd, waarin staat dat zowel protestanten als katholieken recht hebben op uitoefening van hun geloof.

Nu, in 1661, komt Lodewijk XIV ter ore dat er klachten zijn over de naleving van het Edict van Nantes. Als reactie hierop stuurt hij naar elke provincie in het land twee commissarissen om de klachten van zijn onderdanen aan te horen, één katholiek en één protestant. Ook naar de provincie Lyonnais, met als hoofdstad Lyon. Hier dient prior Guillaume de Rivière de Coyze zijn petitie in: hij eist dat de protestanten de goederen teruggeven die zij in 1562 plunderden en dat zij daarnaast een schadevergoeding betalen. Dit klinkt als een terechte eis, maar... is dat wel zo? De commissarissen moeten over de kwestie advies uitbrengen aan Lodewijk XIV. Jullie opdracht is om in de huid van de commissarissen te kruipen en dit advies uit brengen.

OPDRACHT

Orden de kaartjes zodat je overzicht krijgt. Doe dit in minimaal twee en maximaal zes categorieën.

Doorluchtige Majesteit,

Naar aanleiding van de ingediende petitie door prior Guillaume de Rivière de Coyze met betrekking tot de vernielde en gestolen goederen, adviseren wij het volgende te doen:

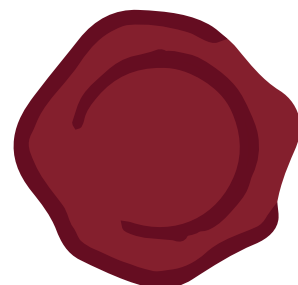
.....
.....
.....
.....

Argumenten:

1.....
.....
.....
.....
2.....
.....
.....
.....
3.....
.....
.....
.....

Uw nederige dienaren,

*Monsieur de Champigny
Monsieur Montclar de Beaufort*

1. Welke oplossingen waren er in de 17e eeuw voorhanden?

.....

.....

.....

.....

2. Waarom stuurt Lodewijk XIV commissarissen op pad? Welk hoofddoel en welk bijkomend voordeel zou Lodewijk XIV hiermee willen bereiken?

.....

.....

.....

.....

3. Welke andere manieren zijn er tegenwoordig om dit soort problemen op te lossen?

.....

.....

.....

.....

4. Waarom zou je zulk onderzoek doen?

.....

.....

.....

1. Op 15 april 1661 geeft Lodewijk XIV een order om de heren De Champigny (katholiek) en Montclar de Beaufort (protestants) aan te stellen als commissarissen voor de provincie rondom Lyon.

2. Het Edict van Nantes werd op 13 april 1598 uitgevaardigd door de Franse koning Hendrik IV en hield in dat Hugenoten (protestanten) recht kregen op uitoefening van hun geloof.

3. Koning Lodewijk XIV komt ter ore dat er klachten zijn met betrekking tot het Edict van Nantes en besluit om naar iedere provincie twee commissarissen te sturen (één katholiek en één protestants) om de klachten aan te horen en een oordeel te vellen. Ook dienen zij een advies aan de koning uit te brengen.

4. Prior Guillaume de Rivière de Coyze dient zijn petitie in bij commissarissen de Champigny en de Beaufort, waarin hij eist dat de protestanten de goederen die in 1562 waren geplunderd, moesten teruggeven, en dat zij daarnaast een schadevergoeding moesten betalen voor de vernielingen die aangericht waren tijdens de inname van de kerk. Hij geeft hierbij een aantal historische documenten als bewijsmateriaal.

5. In Frankrijk zijn sommige groepen protestanten ontevreden en vinden de aanbedding van beelden en relieken afgoderij. In 1562 komen ze in opstand. Ze rukken beelden van de muren, vernielen de kerken en roven katholieke heilige en religieuze objecten. Dit wordt ook wel de beeldenstorm genoemd.

6. Artikel 1 van het Edict van Nantes (1598):

De herinnering aan alle zaken die begaan zijn door de ene of andere partij tijdens de troebelen, zal begraven worden, alsof deze zaken nooit zijn gebeurd. Het is niet toegestaan aan onze openbaar aanklagers of aan wie dan ook, en om welke reden het ook moge zijn, deze zaken te noemen of te vervolgen in de rechtbank.

7. Artikel 76 van het Edict van Nantes (1598):

Iedereen die geld, bezittingen, zilverwerk en meubels heeft geconfisqueerd tijdens de troebelen (...), zal gevrijwaard blijven van vervolging. Men zal eveneens gevrijwaard blijven van vervolging voor oorlogshandelingen, het produceren van munitie, de inname, fortificatie en vernietiging van steden, kastelen en burchten, en het in brand steken en vernietigen van kerken en huizen.

8.

document 1

Ontvangen van: Broeder Villard, prior van de Notre Dame de la Platière t.b.v. werkzaamheden verricht in de Notre Dame de la Platière

Bedrag: 100 livres

Aan: Philibert Chaignon, meester-steenhouwer

Plaats: te Lyon

Datum: 29 juni 1615

Handtekening:

9.

document 2

Datum: 2 augustus 1563

Verzoek aan de commissarissen van het edict door Estienne de Rivoyre, prior van de Notre Dame de la Platière.

Estienne de Rivoyre (katholiek), prior van de Notre Dame de la Platière, beklagt zich bij de commissarissen over een protestant genaamd François David. Deze zou tijdens de oorlog meerdere goederen die toebehoorden aan de kerk (zoals meubelen, graan en wijn) in beslag hebben genomen. Het was volgens de Rivoryre de wens van de vorst dat deze goederen zouden worden teruggegeven.

10.

document 3

Verzoek van Estienne de Rivoryre, prior van de Notre Dame, aan de rechtbank van Lyon, 1566.

Tijdens de troebelen werden meerdere meubelen die toebehoorden aan de priorij van de Notre Dame de la Platière in beslag genomen en geïnventariseerd op verzoek van François David. Hij beloofde deze terug te geven wanneer hem dat opgedragen zou worden. Na afloop van de troebelen had de klager op basis van het edict van pacificatie gevraagd aan François David zijn meubels terug te geven, maar hij weigerde dit te doen. Daarom wend ik me nu tot u, met het verzoek een rechtszaak in te stellen en de heer François David voor u te roepen en op te dragen de meubels terug te geven, of tenminste de waarde van deze meubels te vergoeden.

11.

document 4

Verzoek van Estienne Rivoyre, prior van de Notre Dame, aan de commissarissen van het edict, 1566.

Hierin beschrijft Rivoyre uitgebreid de staat van de kerk: "De genoemde kerk was zeer oud en uitgerust voor de eredienst met meerdere mooie en rijke ornamenten en altaarkleden". Vervolgens volgt er een opsomming van alle huizen, meubels en goederen die er waren voor de plundering van 1562.

12. Op 30 april 1562 weten de protestanten de Notre Dame de la Platière te bemachtigen. Ze nemen waarbij huizen, juwelen, meubelen en archieven in beslag. Daarnaast slopen ze de toegangsdeur en nemen deze mee. Ook vernielen ze alle boeken uit de bibliotheek, roven ze de kerkklokken en vernietigen ze verschillende kapellen, waardoor er niet meer dan een ruïne van de kerk overblijft.

13.

document 5

Inventaris van de priorij van Notre Dame de la Platière de Lyon
datum: 4 mei 1562

1. Kerkbanken
2. Heiligenbeelden
3. Preekstoel
4. Ornamenten
5. Kleding
6. Altaar

Francois David heeft het beheer op zich genomen van alle goederen genoemd in deze inventaris, en belooft deze terug te geven aan de priorij wanneer hij daartoe gelast zal worden.

14. De predikanten en ouderlingen van de protestantse kerk in Lyon antwoorden op de petitie van Guillaume de Rivière de Coyze uit 1661. Ze klagen dat ze alleen slechte kopieën hebben ontvangen en niet de originelen. Ze vertrouwen het niet en vragen de commissarissen of ze de originele documenten mogen inzien voordat er een oordeel geveld wordt.

15.

De kerken van Lyon worden aangevallen door de calvinisten (protestanten) in 1562.

16. In 1661 wordt Lodewijk XIV koning van Frankrijk. Hij is voorstander van de centralisatiepolitiek en verlangt naar absolute vorstelijke macht. Zijn voorgangers hadden al enkele stappen gezet richting een gecentraliseerde staat die bestuurd werd vanuit de hoofdstad. Hij zet dit werk voort en probeert het heersende feodale systeem uit te bannen.

17. De predikanten en ouderlingen van de protestantse kerk in Lyon: “Het eerste document veroordeelt ons in het geheel niet, want het gaat slechts om een rekening van een meester-steenhouwer uit het jaar 1615. Nergens wordt gesproken over protestanten of vernielingen.

18. De predikanten en ouderlingen van de protestantse kerk in Lyon: “Document 2, 3 en 4 zijn eenvoudige verzoeken, die onze schuld niet bewijzen.”

19. Document 5 is, zo stellen de predikanten van de protestantse kerk in Lyon, “een kopie van een zogenaamde inventaris van meubels, kerkelijke versieringen en etenswaren van de Notre Dame de la Platière”. De echtheid van dit document wordt in twijfel getrokken omdat deze zou zijn opgesteld door François David, maar deze het document niet zelf heeft ondertekend.

20. Volgens de predikanten van de protestantse kerk in Lyon is er geen bewijs dat François David in 1562 was aangesteld als beheerder van de in beslag genomen goederen van de Notre Dame de la Platière.

21. De predikanten en ouderlingen van de protestantse kerk in Lyon: “In 1562-1563 waren de protestanten in totaal maar 17 maanden heer en meester geweest van Lyon. In de jaren erna waren het de katholieken die de stad bestuurden. De protestanten waren in de jaren hierna meerdere malen verbannen, hun huizen waren geplunderd en velen waren ter dood gebracht.”

22.

document 6

Datum: 4 juli 1661

Plaats: Lyon

Er is inmiddels 100 jaar verstreken sinds deze gebeurtenissen. We verklaren hierbij plechtig dat wij geen enkele van de meubels, juwelen, archieven, boeken noch andere bezittingen van welke aard dan ook bezitten die aan de kerk toebehoren.

Ondertekend: gemeenschap van protestantse predikanten,

23. Guillaume de Rivière de Coyze stelt dat de protestanten niet het recht hadden om artikel 76 van het Edict van Nantes te citeren, omdat het om geestelijke erfgoed van de kerk ging en niet om oorlogsbuit.

24. Artikel 86 van het Edict van Nantes (1598):

Alleen de meest verschrikkelijke zaken zijn uitgesloten van het algemeen pardon, zoals moord en diefstal uit wraak (in plaats van als oorlogshandeling) in opdracht van protestantse leiders.

25. Uit de Mémoires van Lodewijk XIV aan zijn zoon (geschreven tussen 1661 en 1672):

“Mijn zoon, ik vond dat de beste manier om de protestanten in mijn koninkrijk langzaam terug te dringen niet was om ze met nieuwe maatregelen te treffen, maar om de bestaande wetten – uitgevaardigd door mijn voorgangers – zo strikt mogelijk toe te passen, voor zover het recht dit toeliet.”

rijksuniversiteit
 groningen